

Narodziny mocarstwa. USA w II połowie XIX wieku

Materiał składa się z sekcji: „Rozwój gospodarczy i demograficzny”, „Kosztom Indian”, „Debiut w polityce światowej”, „Zamiast podsumowania”.

Materiał zawiera 7 ilustracji (fotografii, obrazów, rysunków), 3 ćwiczenia oraz 4 polecenia dla ucznia. Materiał może być wykorzystany do nauczania historii w zakresie podstawowym i ponadpodstawowym.

Bibliografia:

- Źródło: *Stojący Niedźwiedź - wódz Ponca*, „Wystąpienie przed sądem, 3 maja 1879 r., [w:] *Wielkie Mowy historii. Od Lincolna do Stalina*” Warszawa 2006, s. 114.

Narodziny mocarstwa. USA w II połowie XIX wieku

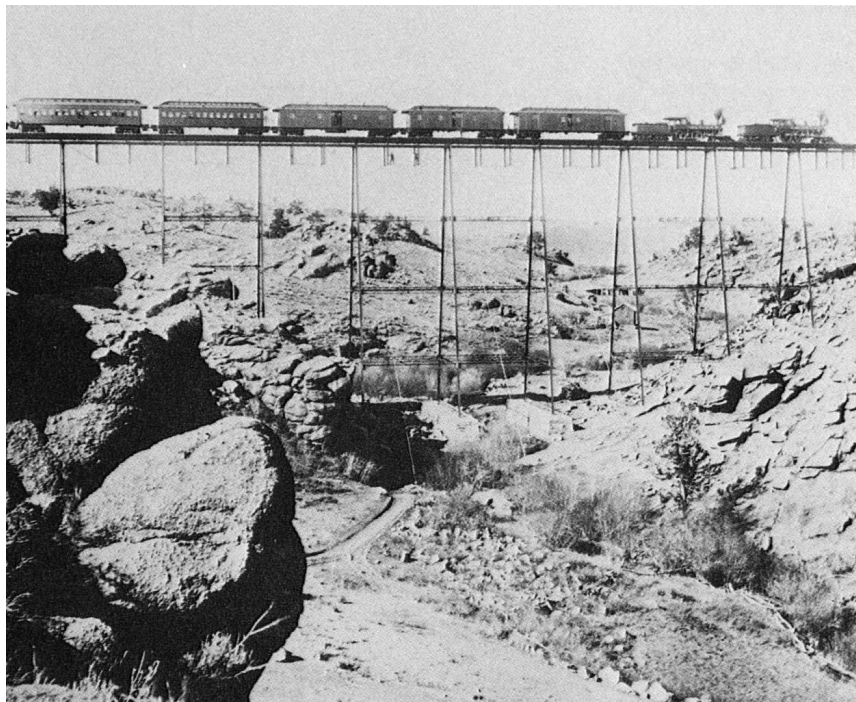
Statua Wolności

Źródło: Derek Jensen (Tysto), dostępny w internecie: wikipedia.org, domena publiczna.

Rozwój gospodarczy i demograficzny

Wojna secesyjna toczona w latach 1861–1865 przyniosła zmiany polityczne i ekonomiczne w Stanach Zjednoczonych. Kraj po zakończeniu konfliktu zaczął rozszerzać swoje wpływy w kierunku zachodniego wybrzeża kontynentu – za sprawą rozwoju techniki kolej zaczęła łączyć odległe od siebie miasta i skupiska ludzkie. Bogate zasoby były pozyskiwane z wykorzystaniem sprzętu górniczego przez poszukiwaczy, liczących na wysokie zyski z tytułu obrotu złotem, ropą naftową i innymi surowcami.

Ciekawostka

Żelazny wiadukt

Źródło: Charles Roscoe Savage, dostępny w internecie: wikipedia.org, domena publiczna.

Łagodny klimat, wielkie i spławne rzeki, a zwłaszcza wydłużające się w kierunku zachodnim od połowy XIX wieku **linie kolejowe** sprzyjały opanowywaniu kolejnych obszarów kontynentu północnoamerykańskiego.

Kraj, który początkowo eksportował przede wszystkim bawełnę i złoto pod koniec XIX wieku, za sprawą rozwoju przemysłu, bogacił się na sprzedaży wyrobów ze stali i żelaza, sprzętu rolniczego czy żywności. Import był ograniczony wysokimi cłami, co powodowało skupowanie przeważnie surowców i niezbędnych w przemyśle półproduktów, w tym barwników. W 1882 roku w Nowym Jorku powstała pierwsza elektrownia miejska na świecie (za sprawą **Thomasa Edisona**), a w 1896 roku **Henry Ford** zbudował prototyp swojego samochodu, by kilkanaście lat później wprowadzić w zakładach pierwszą na świecie linię montażową do masowej produkcji samochodu - Forda T.

Mapa gospodarcza Stanów Zjednoczonych (XIX–XX w.)

Źródło: Krystian Chariza i zespół., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

Na podstawie mapy scharakteryzuj gospodarkę USA. Sporządź krótką notatkę.

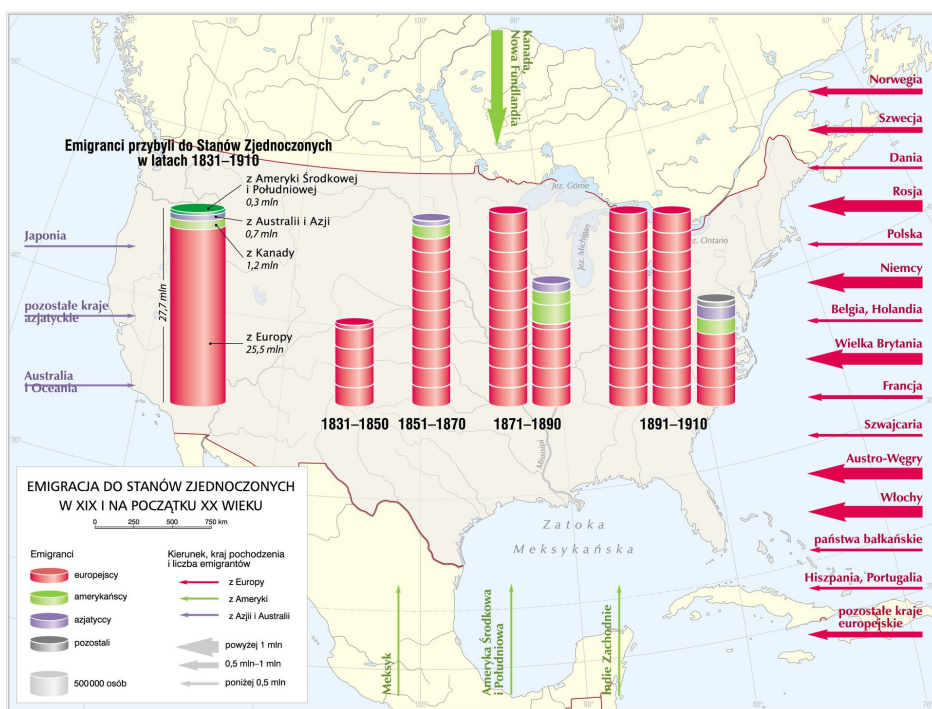
Rozwój gospodarczy nie byłby możliwy bez wzrostu liczby ludności, spowodowanej przyrostem naturalnym i **migracją** do Stanów Zjednoczonych z różnych części świata. Wśród przybyszy byli m.in. polscy **emigranci** żydowskiego pochodzenia urodzeni na Mazowszu – bracia **Warner** [czyt.: łorner] (przed przybyciem do USA nosili nazwisko Wonsal) – założyciele słynnej wytwórni filmowej Warner Bros.

Ciekawostka

Głównym portem imigracyjnym na Wschodnim Wybrzeżu był **Nowy Jork**. Przybyszom, przed wpuszczeniem na terytorium Stanów Zjednoczonych, sprawdzano dokumenty i poddawano ich badaniom lekarskim na wyspie **Ellis**. Procedura przyjęcia emigranta trwała z reguły kilka godzin, niektórzy jednak musieli być poddawani obserwacji w szpitalach na wyspie przez dłuższy czas. Chorzy psychicznie, a także cierpiący na choroby zakaźne, bigamiści, kobiety podejrzewane o prostytucję czy osoby o podejrzanym, kryminalnej przeszłości nie mieli możliwości przekroczenia granicy i byli odsyłani.

Polecenie 1

Obecnie na wyspie Ellis znajduje się muzeum poświęcone historii emigracji do Stanów Zjednoczonych. Poszukaj informacji o nim. Jakie były powody jego otwarcia? Sporządź na ten temat krótką, samodzielłą notatkę.

Emigracja do Stanów Zjednoczonych w XIX i na początku XX wieku

Źródło: Krystian Chariza i zespół., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Na podstawie powyższej mapy scharakteryzuj zjawisko emigracji Europejczyków do Stanów Zjednoczonych. Z jakich krajów przybywali emigranci? Zanotuj swoje wnioski.

Koszt Indian

Tragicznym skutkiem kolonizacji zachodnich obszarów kontynentu amerykańskiego, związanych z zakupem bądź przejmowaniem ziem, było unicestwienie indiańskich osiedli.

Napływający osadnicy traktowali **Indian** jako przeszkodę na drodze postępu. Z kolei ludność indiańska, zamieszkująca od wielu pokoleń kolonizowany obszar nie chciała ulec obcej kulturze. Aby usprawnić proces kolonizacji, w 1831 roku amerykański Sąd Najwyższy uznał Indian za obywateli drugiej kategorii, co pozbawiało ich ochrony prawnej. Do końca lat 30. XIX wieku większość rdzennych mieszkańców została przesiedlona z ziem leżących na wschód od Missisipi na tzw. **Terytorium Indiańskie**. W połowie wieku przesiedlono tam Indian ze zdobytego Teksasu i Kalifornii. Umieszczano ich także w **rezerwach**. W miarę napływu osadników ze Wschodniego Wybrzeża Stanów Zjednoczonych obszar Terytorium Indiańskiego sukcesywnie się zmniejszał. W 1907 ostatnie rezerwy na tym obszarze zostały włączone w granice stanu Oklahoma.

Stany Zjednoczone w XIX wieku. Rozwój terytorialny

Źródło: Krystian Chariza i zespół., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Na podstawie mapy prześledź kierunki rozwoju Stanów Zjednoczonych w 2. połowie XIX wieku.

Od 1865 roku **Indianie podjęli walkę z armią federalną**. Trwała ona do lat 90. XIX wieku. Zasknęli w niej szczególnie, wódz Dakotów (Siuksów) - Sitting Bull [czyt.: siting bul, ang 'Siedzący Byk'] i Geronimo [czyt.: dżeronimo], wódz Apaczów. Pierwszy z nich w 1876 roku zwyciężył generała Custer [czyt.: kastera] pod **Little Bighorn**, jednak po kilku miesiącach Indianie zostali pokonani, a Sitting Bull musiał uciekać do Kanady. Geromino wsławił się

długotrwałym oporem wobec armii federalnej na południowym zachodzie na przełomie lat 70. i 80. XIX wieku.

Ćwiczenie 3

Rozwój osadnictwa w Ameryce Północnej odbywał się kosztem terytoriów indiańskich. W jaki sposób ekspansję na 'Dziki Zachód' postrzegali osadnicy amerykańscy, a w jaki – Indianie? Przy udzielaniu odpowiedzi wykorzystaj ilustrację z epoki.

Ilustracja do ćwiczenia 3

Źródło: John Gast, *Amerykański progres*, 1872, Library of Congress, domena publiczna.

Ćwiczenie 4

W jaki sposób, słowami wodza Indian, rdzenni mieszkańcy Ameryki postrzegali działalność kolonistów? Zaznacz prawidłową odpowiedź.

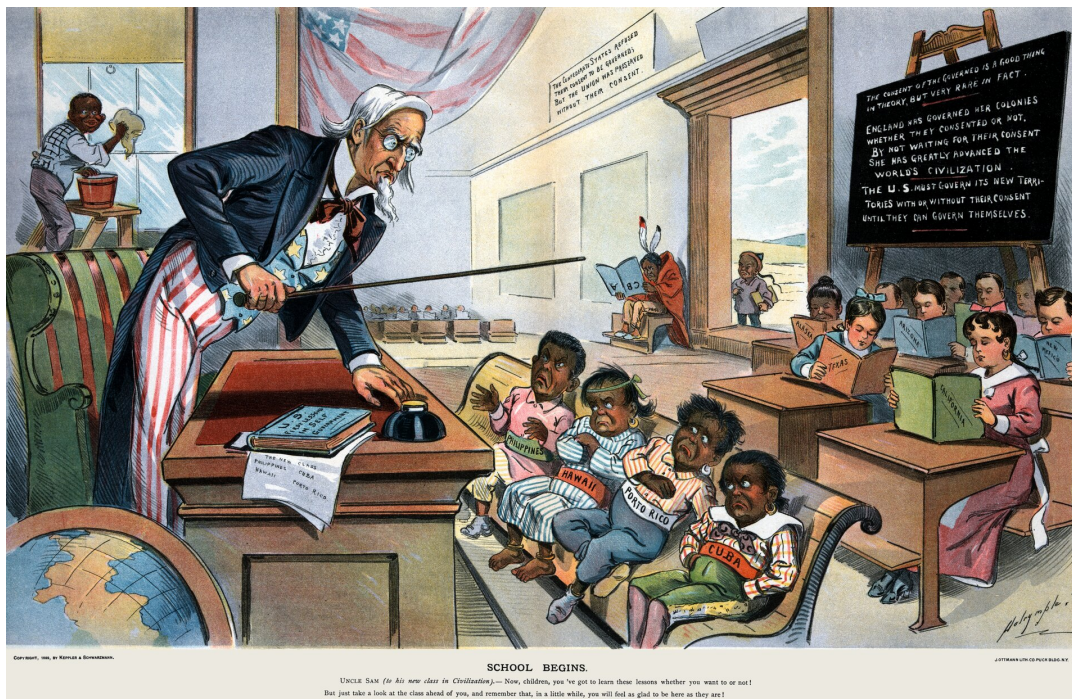
- ☐ Rdzenni mieszkańcy Dzikiego Zachodu z obojętnością patrzyli na proces kolonizacji.
- ☐ Indianie nieufnie postrzegali białych osadników, którzy zajmowali ich ziemie i rabowali indiańskie wioski. Próbowali z tym walczyć.
- ☐ Indianie z radością witali kolonizatorów, ofiarowując im swoje ziemie i zasoby.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Debiut w polityce światowej

Spośród wszystkich zmian w światowym układzie sił na przełomie XIX i XX wieku najważniejszy dla przyszłości globu był wzrost znaczenia Stanów Zjednoczonych. W **1898** roku zaanektowały **Hawaje**, nazywane 'wrotami Pacyfiku'. W rezultacie zwycięskiej wojny z Hiszpanią (**wojna amerykańsko-hiszpańska**) i podpisania **traktatu paryskiego** w tym samym roku, w granicach Stanów Zjednoczonych znalazły się: **Filipiny**, **Puerto Rico** (czyt. płerto riko) i **Guam** (czyt. gułam). **Kuba** stała się wyspą pod amerykańskim **protektorem**. Był to formalny kres hiszpańskiego imperium kolonialnego za oceanem.

Zdobyte terytoria otworzyły USA możliwość kontroli sytuacji na Pacyfiku, wywierania wpływu na Amerykę Środkową i Daleki Wschód, w tym Chiny. Stany Zjednoczone zbudowały potencjał imperialny nie tylko na imponującym rozwoju gospodarczym, ale również dzięki dynamicznemu wejściu do polityki światowej i kolonialnej.

Karykatura polityczna ukazująca Wujka Sama udzielającego lekcji grupie skarykaturowanych, wyglądających jak dzieci, przedstawicieli Hawajów, Kuby, Puerto Rico i Filipin.

Źródło: Louis Dalrymple, *Początek szkoły*, 1899, domena publiczna.

Polecenie 3

Przyjrzyj się powyższej karykaturze z epoki.

1. Co na jej podstawie można powiedzieć o amerykańskiej polityce zagranicznej?
2. Na podstawie ilustracji wyjaśnij los ludności czarnoskórej i indiańskiej w Stanach Zjednoczonych.

Zamiast podsumowania

Polecenie 4

Co symbolizuje poniższa grafika? Jak sądzisz, jaki był stosunek autora satyry do amerykańskiego systemu kapitalistycznego?

Jak ukształtowała się ówczesna struktura społeczna tego państwa? Wykorzystaj poniższą ilustrację do sporządzenia notatki.

Piramida pokazująca krytykę kapitalizmu, karykatura z 1911 r.

Źródło: domena publiczna.